

Eerste Hulp Bij grote Onderwijskansen

Samenvatting

De coronacrisis stelt de basisscholen op de proef. Zodra de basisscholen op afstand en fysiek weer lessen geven, zijn alle helpende handen nodig, zeker als het gaat om kwetsbare leerlingen. Het Vlaanderen-brede Kleine Kinderen Grote Kansen-netwerk stimuleert daarom een 'Eerste Hulp Bij grote Onderwijskansen'-stage waarbij studenten kleuteronderwijs en lager onderwijs ingezet kunnen worden om samen met de basisschoollerares te teamteachen. In deze nota stellen we drie pijlers voor, voorzien van praktijkgerichte tips, die te concretiseren zijn volgens de mogelijkheden en behoeften van de basisscholen en lerarenopleidingen. Samen zetten we in op grote onderwijskansen voor alle leerlingen. [#grotekansen](#)

Grote onderwijskansen in coronatijden

De coronacrisis vraagt meer dan ooit om gedifferentieerd onderwijs, waarbij we ons ten volle inzetten voor grote onderwijskansen voor alle kinderen, met name risicoleerlingen. Zodra de basisscholen weer lesgeven en nieuwe leerstof aanbieden, digitaal dan wel fysiek, zijn alle helpende handen nodig om alle leerlingen zoveel mogelijk volwaardige leerkanalen op maat te bieden ([Van den Branden, 2020](#)). Het Vlaanderen-brede netwerk Kleine Kinderen Grote Kansen, waarin alle lerarenopleidingen kleuteronderwijs en lager onderwijs zich verenigen, verenigt de krachten om samen een antwoord te formuleren op de maatschappelijke vraag naar gedifferentieerd onderwijs. Katholiek Onderwijs Vlaanderen roept in de recente krachtlijnen voor samenwerking tussen de lerarenopleidingen en leerplichtonderwijs bijvoorbeeld op om stagiaires aan de lerarenopleidingen in te schakelen voor gedifferentieerd onderwijs in de vorm van ondersteuning bij afstandsonderwijs en teamteaching in de klassen ([KOV, 2020](#)). Het GO! en OVSG formuleren een soortgelijke oproep. We moedigen daarom alle lerarenopleidingen aan om hun studenten samen met de mentoren op de basisschool een team te laten vormen om alle kinderen zoveel mogelijk volwaardige leerkanalen te bieden.

Het Vlaanderen-brede vervolgttraject (2019 - 2020) van Kleine Kinderen Grote Kansen zet in op grote onderwijskansen voor alle kinderen en maakt werk van competenties als kwaliteitsvolle leerkracht-kind interacties voeren, warme leerkracht-kind relaties onderhouden en positief omgaan met diversiteit. In de Kleine Kinderen Grote Kansen-projecten staat samenwerking tussen lerarenopleidingen en basisscholen centraal gericht op grote onderwijskansen. Het voorstel dat we in deze nota toelichten speelt nog sterker op die samenwerking in. In deze nota bespreken we het uitgangspunt voor de inzet van de toegekende projectmiddelen, het doel van de alternatieve stage-invulling en de aanpak.

1. Uitgangspunt

Het uitgangspunt voor de wijziging van de projecten en de bijbehorende projectmiddelen is een en-en-verhaal:

- We stimuleren, ten eerste, gezamenlijke inzet op een **‘Eerste Hulp Bij grote Onderwijskansen’-stage** waarvoor studenten aan de lerarenopleidingen kleuteronderwijs en lager onderwijs ingeschakeld kunnen worden. Zij kunnen samen met de basisschoolleraars ingezet worden voor gedifferentieerd onderwijs ([Van den Branden, 2020](#)).
- We maken, ten tweede, een bijgestuurde rapportering mogelijk over de reeds bereikte doelstellingen van de oorspronkelijke projecten, met als doel: **ontsluiting van inspirerende praktijken voor het volledige Kleine Kinderen Grote Kansen-netwerk**. We zijn ons ervan bewust dat het merendeel van de lerarenopleidingen de uitvoering van de projecten *on hold* heeft moeten zetten gezien de coronamaatregelen. De oorspronkelijke timing en opzet zijn met andere woorden stevig in het gedrang gekomen (zie resultaten inventarisatie coronasurvey). Daarom zetten we actief in op de ontsluiting van reeds bereikte *good practices* die voor het volledige onderwijsveld inspirerend kunnen zijn als het gaat om grote onderwijskansen:
  - Elke hogeschool brengt bij voorkeur van één basisschool een *good practice* in beeld die met het volledige netwerk digitaal gedeeld kan worden. Een aangepaste leidraad voor een beknoptere rapportering volgt.
  - Voor de rapportering over de ‘Eerste Hulp Bij grote Onderwijskansen’-stage bevragen we het aantal studenten dat aan de stage deelneemt en brengen we een aantal praktijken in kaart.
  - De rapportering over de impact van KKGK op de lerarenopleidingen zelf blijft grosso modo hetzelfde, rekening houdend met het feit dat het derde lerend netwerk niet fysiek maar digitaal zal plaatsvinden en er bijgevolg beperktere expertise-uitwisselingsmogelijkheden zijn.

2. Eén doel, drie pijlers

Het doel van de ‘Eerste Hulp Bij grote Onderwijskansen’-stage is om, eens de basisscholen operationeel zijn, met de hulp van toekomstige leraren sterker in te zetten op gedifferentieerd onderwijs en meer gelijke onderwijskansen te realiseren. We onderscheiden daarbij drie pijlers:

- **Optionele pijler 1: ondersteuning bij de vormgeving van digitaal onderwijs**
  - Aanpak: studenten kunnen ingeschakeld worden bij de vormgeving van digitaal onderwijs. Ze ontwikkelen lesmaterialen (lager onderwijs), lesactiviteiten of spelimpulsen (kleuteronderwijs) op afstand die aangepast zijn aan de behoeften van de basisschool.
  - Timing: digitaal mogelijk na de paasvakantie
- **Optionele pijler 2: digitale en/of fysieke buddy-ondersteuning van risicoleerlingen**
  - Aanpak: studenten kunnen ingezet worden ter individuele ondersteuning van risicoleerlingen. Dat kan op afstand en/of fysiek, afhankelijk van de geldige coronamaatregelen. De studenten bieden extra ondersteuning (online of offline), voeren kwaliteitsvolle gesprekken met de buddyleerling ([Klasse, 2017](#)), helpen bij

huiswerk (lager onderwijs) en zetten in op een warme relatie met de buddylerling om hun geestelijke gezondheid in crisistijden te beschermen ([Klasse, 2020](#)).

- Timing: digitaal mogelijk na de paasvakantie
- **Gemeenschappelijke pijler 3: teamteaching in de klas**
  - Studenten kunnen ingeschakeld worden bij de vormgeving van gedifferentieerd onderwijs in de klas. De basisschoolleraar en student vormen samen een team om onderwijs op maat te realiseren. In wat volgt, bespreken we hoe dit aangepakt kan worden.
  - Timing: mogelijk vanaf 18 mei (tenzij de coronamaatregelen wijzigen)

Concreet stellen we het volgende scenario voor, waarbij hogescholen prioriteit kunnen geven aan de stages van afstuderende studenten:

- Eerstejaarsstudenten en tweedejaarsstudenten kunnen, volgens eigen invulling van de hogeschool, aan pijler 1 en 2 meewerken. Pijler 1 en 2 zijn met andere woorden *optioneel* en inzetbaar waar mogelijk.
- Derdejaarsstudenten gaan aan de slag met pijler 3: zij kunnen samen met de mentor teamteachen tijdens hun fysieke stage op de basisscholen. Pijler 3 vormt, kortom, een *gemeenschappelijke pijler* van elke lerarenopleiding.

3. Aanpak: teamteaching en samenwerkend leren als gemeenschappelijk raamwerk

Om pijler 3 van de 'Eerste Hulp Bij grote Onderwijskansen'-stage concreet vorm te geven, werken we met een gemeenschappelijk raamwerk. We zetten in op *teamteaching* en samenwerkend leren, waarbij de student, basisschoolleraar en stagebegeleider de krachten bundelen en samen afspraken maken. Wat houden teamteaching en samenwerkend leren precies in?

- *Teamteaching*: de student en basisschoolleraar kiezen samen welke modellen het meest aangewezen zijn, passend bij de te bereiken leerplandoelen en de klasgroep (Meirsschaut & Ruys, 2018). Wil je snel weten waarover teamteaching gaat? Bekijk onderstaand [filmpje](#) van 3 minuten! Als bijlage 1 vind je ook een overzicht van alle modellen en de **teamteachingsmodellen** die het meest inzetbaar zijn voor **gedifferentieerd onderwijs**.
- *Samenwerkend leren*: gedurende de 'Eerste Hulp Bij grote Onderwijskansen'-stage is er aandacht voor zowel homogene groepen op niveau als **samenwerkend leren van leerlingen** in heterogene groepen. Het is dus van belang om niet enkel in homogene niveaugroepen te werken om gedifferentieerd onderwijs te realiseren. Onderzoek laat immers ook positieve effecten zien van samenwerkend leren in heterogene groepen op de taalontwikkeling van alle leerlingen, en met name risicoleerlingen ([Frijns, 2019](#); [Vanbuel et al., 2017](#)).

Ter ondersteuning van de 'Eerste Hulp Bij grote Onderwijskansen'-stage schenkt de Koning Boudewijnstichting elke hogeschool een pakket [babbelkaartjes](#) die ontwikkeld zijn om teamteaching in de praktijk te ondersteunen (zie ook bijlage 2).

- Zit je nog met een praktische vraag? Bekijk dan de praktische aanpak als bijlage 2 en FAQ's als bijlage 3.
- Zoek je bijkomende inspiratie? Grasduin door de inspiratiebronnen in bijlage 4.
- Wil je zelf graag inspirerende praktijken delen zodat deze in het Kleine Kinderen Grote Kansen-netwerk verspreid kunnen worden? Neem contact op met Carolien Frijns en Sofie Verschaeve.
- Wil je een samenvatting bekijken van de grote onderwijskansenaanpak? Bekijk dan dit filmpje [\[korte, sprankelende uitleg pijlers en gemeenschappelijk raamwerk\]](#).

Samen maken we werk van grote onderwijskansen! [#grotekansen](#)

Carolien Frijns & Sofie Verschaeve
projectleiders Kleine Kinderen Grote Kansen
carolien@grotekansen.be en sofie@grotekansen.be

Saïda Sakali, Koning Boudewijnstichting
Sakali.S@Kbs-frb.be

Liesbeth Roels en Goedele Avau, Departement Onderwijs en Vorming
liesbeth.roels@ond.vlaanderen.be en goedele.avau@ond.vlaanderen.be

Bijlage 1: modellen teamteaching

Er zijn in totaal zeven modellen, zoals weergegeven onderstaande figuur. Modellen die het best aansluiten bij de vormgeving van gedifferentieerd onderwijs zijn het observatiemodel, het ondersteuningsmodel, het hoekenwerkmodel en het parallel model. Waarvoor zet je deze vier modellen in?

- De leraren willen bij de start van de lessen inzicht krijgen in de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerlingen en kiezen voor het *observatiemodel*: de eerste leraar geeft les, de tweede leraar observeert de leerlingen en stelt vast wie extra ondersteuning nodig heeft.
- De leraren willen de leerlingen, in de grote groep of in kleine groepjes, extra begeleiden bij de verwerving van leerinhoud. Ze kiezen voor
  - het *ondersteuningsmodel*: de eerste leraar geeft de les, de tweede leraar ondersteunt de leerlingen,
  - het *parallel model*: de leerlingen worden ingedeeld in niveaugroepen of in heterogene groepen, elke leraar neemt een groep bij zich,
  - het *hoekenwerkmodel*: de leraren begeleiden elk een groepje leerlingen in een hoek en laten de groepjes doorschuiven.

(Meirsschaut & Ruys, 2018, p. 28)

Bijlage 2: Teamteaching in de praktijk

Het zal in de praktijk niet steeds mogelijk zijn om alle teamteachingstappen uit te voeren zoals in de [leidraad](#) beschreven, met name: (1) samen de les voorbereiden, (2) samen de les uitvoeren en (3) samen de les evalueren. Meer dan een ‘perfecte’ teamteachingsles neer te zetten, gaat het om de realisering van grote onderwijskansen door middel van gedifferentieerd onderwijs. Het is dus niet erg als de drie stappen in de praktijk niet steeds uitgevoerd kunnen worden. Het is wel van belang om afspraken te maken over de voorbereidingen, de aanpak als het wellicht moeilijker loopt en de inzet van talenten.

- **Vorbereiding van lessen en activiteiten**
Wie neemt het voortouw voor welke les of activiteit? Voor het ondersteuningsmodel kan het zo zijn dat de ene keer de basisschoolleraar het voortouw neemt als eerste leraar en de stagiaire meedraait als tweede leraar. De andere keer is de stagiaire de eerste leraar en degene die dus de meeste voorbereidingen treft, en de basisschoolleraar de tweede leraar die de leerlingen extra ondersteunt. De basisschoolleraar en student maken hier samen afspraken over.
- **Communicatie**
Wat kan er gedaan worden als het moeilijker loopt? Hoe communiceren we daarover? Het is heel menselijk dat er tijdens teamteaching kleine ergernissen ontstaan. Dat is niet erg zolang er over gesproken kan worden. De stagebegeleider kan hierbij ondersteunen indien nodig.
- **Talenten**
Wie is waarin sterk? Welke talenten kunnen in teamteaching nog meer tot hun recht komen? Meer dan ooit is het van belang om alle helpende handen talentgericht in te zetten. Is de student een kei in kwaliteitsvolle gesprekken voeren met kinderen? Voer dan zeker een hoekenwerkmodel in met zo’n babbelhoek.

Bovenstaande vragen zijn gebaseerd op de [babbelkaartjes](#) over teamteaching.

Bijlage 3: FAQ's

De gewijzigde aanpak roept wellicht vragen op. We zetten hieronder de belangrijkste vragen en de bijbehorende antwoorden op een rij.

Hoe quoteer je als stagebegeleider deze 'Eerste Hulp Bij grote Onderwijskansen'-stage?

De wijze waarop de hogescholen deze stage begeleiden en quoteren, valt binnen hun eigen reeds opgezette systeem. Deze stage-invulling wordt dus geïntegreerd in het beoordelingsstelsel van de lerarenopleiding.

Hoe kun je als stagebegeleider differentiëren tussen studenten?

De stagebegeleider van de hogeschool en basisschoolleraar schatten in wat haalbaar is per student. We beogen een win-winsituatie tussen de behoeften van de school en de leeransen van de student. De leeransen van de student worden dus niet geschaad.

Hoe kun je als stagebegeleider de student en basisschoolleraar zo goed mogelijk ondersteunen?

De stagebegeleider van de hogeschool heeft extra aandacht voor de realisering van grote onderwijskansen. De stagebegeleider reikt tips aan (zie ook optionele inspiratielijst) en is vrij om bij te springen wanneer nodig. De stagebegeleider ontziet de basisschoolleraars ook zoveel mogelijk van extra werkbelasting zoals stageadministratie.

Bijlage 4: Optionele inspiratie

Hieronder geven we een optionele lijst van inspiratiebronnen weer. Deze lijst is niet exhaustief. Suggesties zijn steeds welkom.

- Digitaal onderwijs
  - [Onderwijs gaat viraal](#)
  - [Richtlijnen VUB](#)
  - Contact houden met alle leerlingen tijdens de coronacrisis ([Klasse, 2020](#))
  - Afstandsleren organiseren ([Klasse, 2020](#))

- Teamteaching
  - [Teamteaching: samen onderweg. Een leidraad voor de praktijk](#) (Meirsschaut & Ruys (2018) in opdracht van Steunpunt Onderwijsonderzoek)
  - [Filmpje teamteaching](#) (Wetenschap Uitgedokterd vzw, 2020)
  - [Babbelkaartjes teamteaching](#) (Arteveldehogeschool & Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2018)
  - [Co-teaching: dubbel zoveel leer-kracht](#) (GO! pro, 2019)

- Grote onderwijskansen
  - [Kleine Kinderen Grote Kansen](#)
  - Ideeën voor gelijke onderwijskansen in coronatijden ([KOV, 2020](#))
  - Differentiëren ([Klasse, 2018](#))
  - Warme relaties onderhouden ([Klasse, 2020](#))
  - Kwaliteitsvolle gesprekken voeren ([Klasse, 2017](#))

Wil je meer inspiratie over het inzetten op grote onderwijskansen? Raadpleeg dan de website van **Kleine Kinderen Grote Kansen**. Volg ook de social media-kanalen waar we regelmatig relevante informatie delen. Het volgende lerend netwerk van 21 april wordt bijvoorbeeld volledig digitaal georganiseerd. Wil je graag een goede praktijk met ons delen zodat wij die verder kunnen verspreiden? Laat het Carolien (carolien@grotekansen.be) en Sofie (sofie@grotekansen.be) weten.

Dit zijn de kanalen van Kleine Kinderen Grote Kansen:

- [Website](#)
- [Facebook-pagina](#)
- [Facebook-groep](#)
- [Twitter](#)
- [Instagram](#)